

Krzysztof Kuszewski

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU B ORAZ TYPU C W ROKU 1997

W roku 1997 zarejestrowano w Polsce 4896 zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B (łącznie z 66 zakażeniami mieszanymi typem B i C). Oznacza to zmniejszenie się liczby zachorowań w stosunku do roku poprzedniego o 1539 przypadków. Zapadalność wyniosła 12,7/100 000 i była niższa o 4,0 niż przed rokiem (1996 – 16,7), co stanowi spadek o 24%.

Rok 1997 był piątym z kolei rokiem istotnego obniżania liczby zachorowań i zapadalności na WZW B, od czasu wdrożenia w 1993 roku intensywnego programu zapobiegania i zwalczania tej choroby. Program zakładał szczepienia ochronne noworodków i niemowląt, grup ryzyka oraz równoległe działania na rzecz przecięcia dróg szerzenia się WZW poprzez zabiegi medyczne, gdzie drogą naruszenia ciągłości tkanek dochodziło do ponad połowy wszystkich zakażeń, w tym około 10% z nich dotyczyło personelu. Po całkowitym wyeliminowaniu sprzętu do iniekcji wielokrotnego użycia, problemem o fundamentalnym znaczeniu stała się skuteczna dezynfekcja narzędzi chirurgicznych, endoskopów i sprzętu stomatologicznego oraz zmiana nawyków higienicznych personelu. Odnotowano pewien postęp wyrażający się m.in. zmianą proporcji nowoczesnych autoklawów parowych do sterylizatorów na suche powietrze z 1/12 na koniec 1994 roku do 1/7,7 na koniec roku 1997.

Liczby zachorowań i zapadalność na WZW B wyniosły odpowiednio: w roku 1993 – 13 296/34,6 zaś w roku 1997 – 4 896/12,7. Jednakże tempo obniżania się liczby zachorowań i zapadalności nieco osłabło. Spadek liczby zachorowań pomiędzy rokiem 1995 a 1996 wyniósł 28%, zaś pomiędzy 1996 i 1997 już tylko 24%.

Liczbę zachorowań w latach 1991–1995 (mediana), 1996 i 1997, zapadalność na 100 000 i odsetek hospitalizacji przedstawia tabela I.

Tabela I. Wirusowe zapalenie wątroby typu B w 1997 roku*.

Liczba zachorowań, zapadalność i hospitalizacja wg województw.

Table I. Hepatitis B in Poland in 1997, number of cases, incidence rate by voivodships

Województwo	Mediana 1991–1995		1996		1997		Hospitalizacja	
	zach.	zapid.	zach.	zapid.	zach.	zapid.	Liczba	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
POLSKA	13 237	34,5	6 435	16,7	4 896	12,7	4 834	98,7
1. St. warszawskie	863	35,6	383	15,9	271	11,2	233	86,0
2. Białkopodlaskie	75	24,3	30	9,7	17	5,5	17	100,0
3. Białostockie	224	32,0	106	15,1	82	11,7	82	100,0

c.d. tab. I

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4. Bielskie	261	28,6	151	16,4	137	14,9	137	100,0
5. Bydgoskie	266	23,6	125	11,0	129	11,4	128	99,2
6. Chełmskie	75	30,1	32	12,8	23	9,2	23	100,0
7. Ciechanowskie	217	50,6	91	20,9	99	22,7	98	99,0
8. Częstochowskie	258	33,0	120	15,3	101	12,9	101	100,0
9. Elbląskie	146	29,8	106	21,5	68	13,8	68	100,0
10. Gdańskie	305	21,1	153	10,5	161	11,0	159	98,8
11. Gorzowskie	102	20,1	58	11,3	56	10,9	56	100,0
12. Jeleniogórskie	147	28,1	61	11,6	54	10,3	54	100,0
13. Kaliskie	173	24,3	96	13,3	64	8,9	64	100,0
14. Katowickie	1622	40,5	987	25,2	712	18,2	710	99,7
15. Kieleckie	369	32,7	218	19,2	161	14,2	159	98,8
16. Konińskie	233	48,9	76	15,8	47	9,8	47	100,0
17. Koszalińskie	122	23,4	107	20,5	55	10,5	55	100,0
18. M. krakowskie	537	43,6	353	28,4	332	26,8	332	100,0
19. Krośnieńskie	103	20,5	60	11,8	31	6,1	31	100,0
20. Legnickie	256	49,1	86	16,4	52	9,9	52	100,0
21. Leszczyńskie	98	25,2	54	13,6	35	8,8	35	100,0
22. Lubelskie	276	27,1	136	13,2	105	10,2	105	100,0
23. Łomżyńskie	95	26,9	95	26,9	71	20,1	71	100,0
24. M. łódzkie	581	51,5	218	19,6	148	13,4	147	99,3
25. Nowosądeckie	211	29,9	90	12,2	88	11,9	88	100,0
26. Olsztyńskie	121	16,0	106	13,7	55	7,1	55	100,0
27. Opolskie	274	26,7	194	18,9	158	15,4	158	100,0
28. Ostrołęckie	150	37,7	77	18,8	45	11,0	45	100,0
29. Piłskie	123	25,2	80	16,2	44	8,9	43	97,7
30. Piotrkowskie	261	40,5	87	13,5	57	8,9	57	100,0
31. Płockie	267	51,5	121	23,2	72	13,8	72	100,0
32. Poznańskie	300	22,3	123	9,1	101	7,4	100	99,0
33. Przemyskie	55	13,3	20	4,8	28	6,7	28	100,0
34. Radomskie	275	36,1	163	21,3	104	13,6	103	99,0
35. Rzeszowskie	100	13,7	24	3,2	23	3,1	23	100,0
36. Siedleckie	157	23,8	102	15,4	68	10,3	67	98,5
37. Sieradzkie	282	69,0	39	9,4	31	7,5	31	100,0
38. Skierniewickie	165	39,0	69	16,3	58	13,7	58	100,0
39. Słupskie	70	16,7	61	14,3	47	11,0	43	91,5
40. Suwalskie	121	25,2	95	19,5	67	13,7	67	100,0
41. Szczecińskie	304	30,8	190	19,2	157	15,8	156	99,4
42. Tarnobrzeskie	156	26,0	118	19,4	92	15,1	92	100,0
43. Tarnowskie	187	27,3	85	12,2	70	10,0	69	98,6
44. Toruńskie	245	37,1	127	18,9	85	12,6	85	100,0
45. Wałbrzyskie	258	34,8	123	16,7	105	14,3	105	100,0
46. Włocławskie	157	36,5	77	17,7	45	10,3	45	100,0
47. Wrocławskie	382	33,7	224	19,7	161	14,2	159	98,8
48. Zamojskie	87	17,6	48	9,8	50	10,2	50	100,0
49. Zielonogórskie	244	36,8	90	13,3	74	10,9	71	95,9

* łącznie z zakażeniami mieszanymi HBV i HCV

Daje się wyraźnie zauważyć zróżnicowanie zapadalności pomiędzy poszczególnymi województwami. Najwyższa zapadalność wystąpiła w województwie krakowskim 26,8/100 000 oraz w ciechanowskim 22,7/100 000 i łomżyńskim 20,1/100 000. Najniższa zapadalność wystąpiła w województwie białkopodlaskim 5,5/100 000, krośnieńskim 6,1/100 000 i przemyskim 6,7/100 000, przy średniej zapadalności w Polsce wynoszącej 12,7/100 000.

Zapadalność na WZW B jest większa w miastach (14,1/100 tys.) niż na wsi (10,4/100 tys.). W miastach zapadalność jest wprost proporcjonalna do liczby ludności (ryc. 1). Zapadalność na wzw B rośnie wraz z wiekiem (ryc. 2).

Na krzywej przedstawiającej zapadalność mężczyzn na WZW B widoczne są dwa wzniesienia, jedno w wieku 5-9 lat a drugie 20-29 lat. Pierwsze z nich dotyczy okresu chłopięcego i zapewne, związanych z tym urazów i hospitalizacji, drugie wydaje się wynikać z okresu intensyfikacji życia płciowego młodych mężczyzn.

Realizacja obowiązkowych szczepień ochronnych jest niewątpliwie powodem, że liczba zachorowań wśród dzieci do lat 3 zmniejsza się. W roku 1997 zgłoszono 36 zachorowań dzieci w wieku do 3 lat (w roku 1996 było 129 zachorowań). Zapadalność odpowiednio zmniejszyła się z 9,5 do 2,5 na 100 tys. co oznacza spadek o 74%.

Stan zaszczepienia roczników 1978-1997 przedstawia tabela II.

Tabela II. Wirusowe zapalenie wątroby typu B. Stan zaszczepienia roczników 1978-1997 w dniu 31.XII.1997 r.

Table II. Hepatitis B in Poland in 1997. Number and percentage of immunization in children

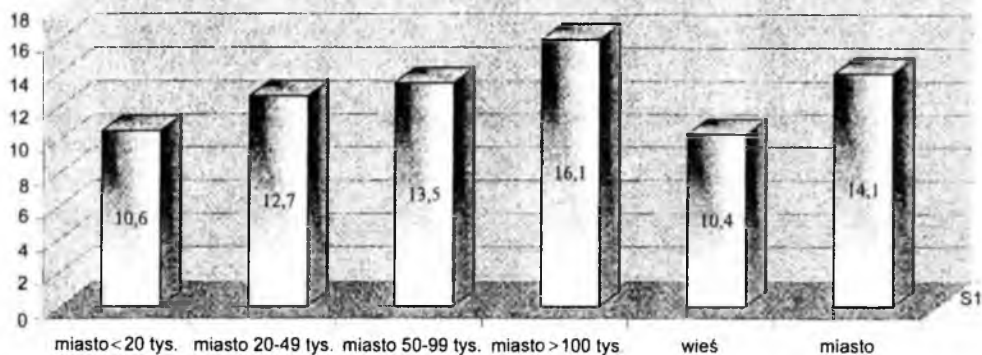
Rocznik	Odsetki					Liczby				
	NS	SPP	SPU	DP	Razem	NS	SPP	SPU	DP	Razem
1997	27,0	70,1	3,0	×	73,0	107 354	278 800	11 764	×	290 564
1996	3,1	10,0	86,9	×	96,9	12 927	42 174	364 778	×	406 952
1995	40,5	2,3	57,1	×	59,5	174 838	10 006	246 407	×	256 413
1994	68,3	3,0	28,7	×	31,7	313 302	13 616	131 729	×	145 345
1993	86,2	3,5	10,3	×	13,8	411 346	16 455	49 138	×	65 593
1992	89,1	2,6	8,2	0,1	10,9	439 827	12 670	40 506	620	53 796
1991	89,4	2,5	7,9	0,3	10,6	467 962	12 912	41 130	1 354	55 396
1990	88,6	3,4	7,7	0,3	11,4	475 203	18 247	41 415	1 396	61 058
1989	88,0	3,0	8,9	0,1	12,0	477 124	16 354	48 261	571	65 186
1988	90,4	2,2	7,4	0,1	9,6	505 249	12 435	41 188	335	53 958
1987	91,0	2,1	6,9	0,1	9,0	520 180	11 778	39 217	327	51 322
1986	92,3	1,8	5,8	0,0	7,7	553 851	10 804	34 958	226	45 988
1985	93,7	1,5	4,8	0,0	6,3	597 183	9 471	30 552	249	40 272
1984	94,1	1,4	4,4	0,0	5,9	618 938	9 506	29 132	183	38 821
1983	94,5	1,4	4,1	0,0	5,5	639 508	9 450	27 862	207	37 519
1982	97,1	0,7	2,1	0,0	2,9	632 362	4 878	13 652	156	18 686
1981	97,8	0,6	1,7	0,0	2,2	600 123	3 467	10 148	123	13 738
1980	98,1	0,5	1,4	0,0	1,9	603 720	2 995	8 457	109	11 561
1979	98,5	0,4	1,1	0,0	1,5	575 466	2 381	6 478	86	8 945
1978	98,5	0,6	0,9	0,0	1,5	483 813	2 827	4 494	39	7 360

NS - nie szczepieni i niepełne szczepienie pierwotne

SPP - 3 dawki szczepienia pierwotnego

SPU - 3 dawki szczepienia pierwotnego i szczepienie uzupełniające

DP - dawka przypominająca

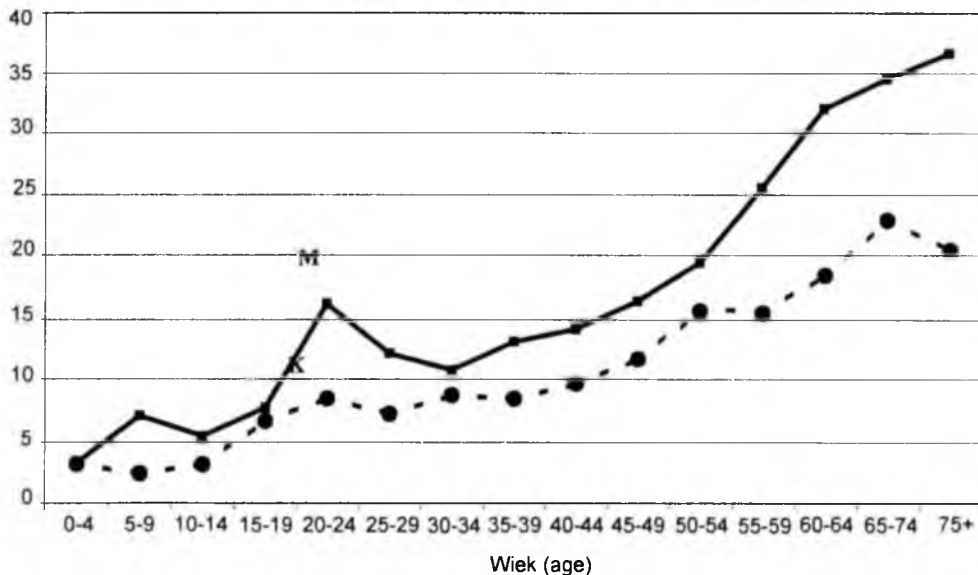

Ryc. 1. Wirusowe zapalenie wątroby typu B w 1997 roku.

Zapadalność na 100 tys. wg środowiska i liczby ludności miast

Fig. 1. Hepatitis B in Poland in 1997.

Incidence rate per 100 000 in urban / rural regions, and in urban of different size.

Ryc. 2. Wirusowe zapalenie wątroby typu B w Polsce w 1997 roku.

Zapadalność na 100 000 ludności wg płci i wieku

Fig. 2. Hepatitis B in Poland. Incidence rate/100 000 by sex and age

Należy zaznaczyć, że do szeroko zakrojonej akcji szczepiennej, obejmującej poza noworodkami i niemowlętami oraz dziećmi i młodzieżą, kobietami w wieku rozrodczym, osobami przed planowanymi zabiegami operacyjnymi, pracownikami medycznymi i innymi grupami ryzyka, należą również osoby, które poddają się szczepieniom ze swych własnych środków.

Na polskim rynku nadal były dostępne szczepionki przeciw WZW B, pozwalające na wybór, konkurencję cenową i dostosowanie do indywidualnych potrzeb. Ich szczegółowe omówienie znaleźć można w informatorze „Szczepionki i immunoglobuliny”, pod red. W. Magdzika, wyd. II PZWL 1998.

Na podstawie liczby i analizy zgłoszonych zachorowań można wnioskować o skuteczności programu zapobiegania i zwalczania wirusowego zapalenia wątroby typu B. Oznacza to utrzymanie pozytywnych tendencji z lat poprzednich, mimo zauważalnego, chociaż niewielkiego ich spowolnienia.

Rok 1997 był również pierwszym, w którym rejestrowano oddzielnie wirusowe zapalenie wątroby typu C. Zgłoszono łącznie 1064 przypadki co odpowiadało zapadalności 2,75/100 000. Szczegółowe dane dotyczące liczby zachorowań, zapadalności i hospitalizacji wg województw przedstawia tabela III.

Tabela III. Wirusowe zapalenie wątroby typu C w 1997 roku. Liczba zachorowań, zapadalność i hospitalizacja wg województw

Table III. Hepatitis C in Poland in 1997, number of cases, incidence rate, hospitalisation by voivodship and quarters

Województwo	Liczba zachorowań w kwartałach				Liczba zachorowań	Zapadalność na 100 tys.	Hospitalizacja	
	I	II	III	IV			Liczba	%
I	2	3	4	5	6	7	8	9
POLSKA 1996 r.	—	—	—	—	—	—	—	—
POLSKA 1997 r.	181	226	303	354	1064	2,75	980	92,1
1. St. warszawskie	9	15	8	57	89	3,68	34	38,2
2. Białkopodlaskie	1	4	1	3	9	2,91	7	77,8
3. Białostockie	6	4	8	7	25	3,56	25	100,0
4. Bielskie	9	3	1	13	26	2,82	26	100,0
5. Bydgoskie	4	4	24	12	44	3,88	44	100,0
6. Chełmskie	2	—	2	2	6	2,40	6	100,0
7. Ciechanowskie	1	2	2	2	7	1,60	7	100,0
8. Częstochowskie	8	5	3	1	17	2,18	17	100,0
9. Elbląskie	3	1	1	2	7	1,42	7	100,0
10. Gdańskie	10	11	11	13	45	3,08	44	97,8
11. Gorzowskie	2	2	6	8	18	3,51	18	100,0
12. Jeleniogórskie	3	5	—	3	11	2,10	11	100,0
13. Kaliskie	1	2	4	1	8	1,11	8	100,0
14. Katowickie	19	15	25	25	84	2,15	83	98,8
15. Kieleckie	4	11	30	26	71	6,26	63	88,7
16. Konińskie	1	—	—	2	3	0,62	3	100,0
17. Koszalińskie	1	3	3	2	9	1,72	9	100,0
18. M. krakowskie	12	22	17	19	70	5,65	70	100,0
19. Krośnieńskie	1	1	1	—	3	0,59	3	100,0
20. Legnickie	2	5	15	8	30	5,71	23	76,7
21. Leszczyńskie	—	1	2	1	4	1,00	4	100,0
22. Lubelskie	3	6	9	14	32	3,11	32	100,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9
23. Łomżyńskie	1	3	1	1	6	1,70	6	100,0
24. M. łódzkie	4	4	20	43	71	6,41	71	100,0
25. Nowosądeckie	1	—	1	5	7	0,95	7	100,0
26. Olsztyńskie	3	2	1	4	10	1,29	10	100,0
27. Opolskie	6	10	11	5	32	3,12	32	100,0
28. Ostrołęckie	2	2	2	6	12	2,92	12	100,0
29. Piłskie	—	10	3	2	15	3,02	14	93,3
30. Piotrkowskie	1	4	3	1	9	1,40	9	100,0
31. Płockie	1	4	3	2	10	1,92	10	100,0
32. Poznańskie	4	5	4	10	23	1,69	23	100,0
33. Przemyskie	—	—	—	—	—	—	—	—
34. Radomskie	11	6	6	4	27	3,53	23	85,2
35. Rzeszowskie	—	2	2	2	6	0,80	6	100,0
36. Siedleckie	1	—	5	2	8	1,21	7	87,5
37. Sieradzkie	—	—	2	—	2	0,48	2	100,0
38. Skierniewickie	—	—	—	1	1	0,24	1	100,0
39. Słupskie	3	3	2	1	9	2,10	8	88,9
40. Suwalskie	1	3	1	2	7	1,43	6	85,7
41. Szczecińskie	11	16	14	15	56	5,63	56	100,0
42. Tarnobrzeskie	2	3	9	2	16	2,62	16	100,0
43. Tarnowskie	4	5	5	2	16	2,29	16	100,0
44. Toruńskie	3	9	14	8	34	5,05	34	100,0
45. Wałbrzyskie	5	1	7	3	16	2,17	16	100,0
46. Włocławskie	—	—	1	2	3	0,69	3	100,0
47. Wrocławskie	5	3	6	4	18	1,58	18	100,0
48. Zamojskie	5	3	3	—	11	2,24	11	100,0
49. Zielonogorskie	5	6	4	6	21	3,10	19	90,5

Rok 1997 jest też ostatnim, w którym wirusowe zapalenie wątroby typu C nie jest przedstawiane w osobnym rozdziale. Należy założyć, że stopniowo będzie następować poprawa zgłaszania WZW C, pozwalająca na porównania między latami i szczełowe analizy w odniesieniu do tej choroby już w roku przyszłym.

K. Kuszewski

HEPATITIS B AND C IN POLAND IN 1997

SUMMARY

In 1997, 4896 cases of hepatitis B were notified in Poland, including 66 mixed infections with B and C virus. The number of cases notified was 1 539 less than in 1996. The incidence rate was 12.7/100 000, which was lower by 4.0 than in the preceding year (16.7), what means a decline in the incidence rate of hepatitis B by 24%. 1997 was the fifth consecutive year when a decline in incidence

rate hepatitis B was observed, since the intensive program of hepatitis B prevention was introduced in 1993 Hepatitis B incidence rate was greater in urban areas (14.1/100 000) than in villages (10.4/100 000). In urban area, the incidence rate was proportional to the number of habitans (fig. 1).

The immunisation programme is the main reason of falling incidence among children aged 0-3. In 1997, 36 cases were notified in children aged 0-3 while in 1990 129 cases were registered. The incidence rate has fallen from 9.5/100 000 to 2.5/100 000 in this age group, which means a drop of 74%.

The analysis of notified cases shows that the program of hepatitis B prevention is effective. Positive trends from previous years were maintained in 1997 although the declining trend has been slightly sloved. In 1997 hepatitis C has become a statutory notifiable disease in Poland. 1 064 cases were notified, with an overall incidence of 2.75/100 000.

Adres autora:

dr Krzysztof Kuszewski

Zakład Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny

ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa